

Biblioteksplan 2022–2027

– en lägesrapport i halvtid

Malmö stad

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Hur går det?	4
Bakgrund	6
Utvecklingsområde 1: Likvärdighet och jämlikhet	7
Målbilder	7
2027 vill vi att folk- och skolbiblioteken:	7
2027 vill vi att folkbiblioteken	8
Arbetsmetoder i rummet	8
Motverka det digitala utanförskapet	8
Det demokratiska samtalet - stärka demokratin	9
Inspirera till läsning och litteraturens ställning	10
Mediepolicy som stödjer biblioteksplanen	10
Ökad tillgång till bibliotek	11
Jämlik tillgång till litteraturen	12
Meröppet	12
Uppsökande arbete	13
Utvecklingsområde 2: Behov och rättigheter	13
Målbilder	14
2027 vill vi att folk- och skolbiblioteken:	14
2027 vill vi att folkbiblioteken	14
Diskriminering	14
Tydlighet kring utbud och regler	15
Relationsskapande arbetssätt	15
Målgruppsöppet och trygga rum	16
Dialoger med barn och unga	17

Romska läsambassader, ett nationellt resursbibliotek och Romska biblioteket	19
Utvecklingsområde 3: Malmö växer och samverkan	20
Målbilder	20
2027 vill vi att folk- och skolbiblioteken:	20
2027 vill vi att folkbiblioteken	20
Ökad samverkan med andra förvaltningar	21
Kulturdriven stadsutveckling, lokal utveckling och lokalutveckling	23
Ekonomiskt läge.....	24
Besöks- och utlåningsstatistiskt: Inte tillbaka efter pandemiåren.....	25
Antal totala besök alla bibliotek 2017–2024.....	26
Antal totala utlån alla bibliotek 2017-2024	26
Avslutningsvis.....	27

Hur går det?

De sex åren som innevarande biblioteksplan innefattar är en lång tid i en livlig stad och en lyhörd organisation, och liksom alla planer upprättas de i vissa förutsättningar och genomförs till viss del under andra. Det som förväntades ta stora resurser när planen skrevs kan med exempelvis teknisk utveckling komma att visa sig vara långt mycket enklare eller billigare ett antal år senare. Det omvända kan också skönjas; det som vid planering framstod som ett enklare åtagande kan under åren visa sig mer komplext eller mer resurskrävande än vad som inledningsvis antogs.

Den innevarande biblioteksplanen pekar på en vilja och vision för prioritering och utveckling av Biblioteken i Malmö. Det ska vara öppna platser där Malmöborna fritt kan botanisera och delta i verksamheten. Biblioteken är mötesplatser, bildningsinstitutioner, inspiratörer, demokratibärare, läsfrämjare och verkar kompensatoriskt genom att särskilt prioritera vissa målgrupper såsom exempelvis barn och unga och nationella minoriteter. Biblioteken bidrar till ett välinformerat och tryggt samhälle där Malmöborna ryms som den är och har tillgång till fri kunskap och åsiktsbildning.

Målen i sig är ambitiösa och breda och pekar på riktningar enligt ovanstående beskrivning. På en fråga om huruvida Biblioteken i Malmö når målen blir svaret ja eftersom verksamheten aktivt arbetar inom samtliga mål. Beroende på komplexitet, omgivande och interna förutsättningar samt samhälls- och biblioteksutvecklingen, kommer de olika målbilderna att ta olika stor plats i Biblioteken i Malmö vid planens utgång.

Min bild av folkbiblioteksverksamheten i Malmö idag är att staden har en ambitiös vilja och god verkställighet vad gäller att utveckla verksamheten genom exempelvis nya bibliotek. Allmänheten har en stor tillit till biblioteken som institution och till personalen. Kärnuppdraget såsom det läsfrämjande arbete och stärkt medie- och informationskompetens är alltjämt relevant och har intensifierats i och med den publika debatten om läskris.

Stora samhällsförändringar som demokratiernas tillbakagång och större oro i världen med krig och konflikter aktualiserar bibliotekens roll i totalförsvaret och förstärker betydelsen av grunduppdraget med att stärka det demokratiska samhället. En tendens under planperioden är att läsfrämjande och demokratistärkande biblioteksverksamhet inom relativt

traditionella områden som sagostunder, utställningar och arrangemang ifrågasätts med merkostnader och risk för självcensur som följd.

Vidare är såväl faktiska möjligheter som oron och förväntningarna kring AI (artificiell intelligens) något som påverkar biblioteksutvecklingen inom exempelvis medieproduktion, språktillgång och informationsproduktion.

Biblioteksplanens tydliga ambitioner för Malmö som en stark biblioteksstad är något som kostar pengar. De senaste åren syns en tydlig trend för Biblioteken i Malmö där kostnadsökningarna är större än anslagsökningarna, vilket kräver omställning och resulterar i minskat och/eller förändrat utbud.

Innan du går vidare in en mer detaljerad rapport kan du reflektera över biblioteken som byggsten i demokratin. Utan läskunnighet och medie- och informationskompetens jämte tillit till varandra blir demokratin svårare att upprätthålla och stärka. Där lögnen får fäste har demokratin svårt att överleva. Folkbibliotekens bidrag inom ovan nämnda områden tillsammans med förtroendet från medborgarna är en särskild kvalitet och styrka i demokratin Sverige. Malmöbons tillgång till det fria ordet, och det sköna ordet, är syret i bibliotekskroppen och ska förvaltas och förmedlas varje dag. Också när det behöver försvaras.

Varmt välkomna till halvtidsrapporten av innevarande biblioteksplan.

Åsa Sandström
Stadsbibliotekarie, Malmö stad

Bakgrund

Biblioteksplanen är ett lagstadgat styrdokument som varje kommun skall ha och som i Malmö antas av kommunfullmäktige. I Malmö är biblioteksplanen ett strategiskt dokument som sätter riktningen och ambitionerna för det allmänna biblioteksväsendet i Malmö stad. Planen är gemensam för Malmös skol- och folkbibliotek och har tagits fram i samarbete mellan kulturförvaltningen genom Biblioteken i Malmö och grundskoleförvaltningen. Den innevarande biblioteksplanen gäller för perioden 2022–2027.

Arbetet med innevarande biblioteksplan började med ett uppdrag från politik till verksamheterna om att en ny biblioteksplan skulle upprättas. Den utgår från bibliotekslagen, politiska mål och andra rådande styrdokument samt professionskunskapen och inspireras av utfall och arbete med då innevarande plan. Den nuvarande planen är därefter grundad i dialoger som genomfördes hösten 2020. Dialogerna genomfördes med sakkunniga rörande de prioriterade grupper som anges i bibliotekslagen, och med medarbetare från folkbibliotek och skolbibliotek. Totalt genomfördes elva dialoger med sakkunniga och medarbetare (87 deltagare) samt fem dialoger med barn och unga (139 deltagare). I mars 2021 bjöds alla förvaltningar i Malmö stad, samt intressegrupper, in till en remisskonferens. Där presenterades förslaget till innevarande biblioteksplan och deltagarna fick möjlighet att återkoppla kring innehåll, struktur och upplägg. Utifrån synpunkter som inkom på remisskonferensen samt remissvar från berörda fackliga organisationer slutfördes biblioteksplanen genom att den antogs i Kommunfullmäktige.

Biblioteksplanen har år 2025 verkat halva sin period och ärendet redovisar därför en lägesrapport för hur arbetet med utvecklingsområdena i planen ser ut. Planen är strukturerad i tre olika utvecklingsområden:

- Likvärdighet och jämlikhet
- Behov och rättigheter
- Malmö växer och samverkan

Utvecklingsområdena är sammankopplad med sju av de sjutton globala målen i Agenda 2030: 3) god hälsa och välbefinnande, 4) god utbildning för alla, 5) jämställdhet, 10) minskad ojämlikhet, 11) hållbara städer och samhällen, 16) fredliga och inkluderande samhällen, samt 17) genomförande och globalt partnerskap

I den här lägesrapporten görs nedslag i de olika utvecklingsområdena med tillhörande målbilder för att exemplifiera med genomförda och pågående insatser.

Rapportens disposition följer Biblioteksplanens utvecklingsområden, mål och målbilder och under respektive utvecklingsområde finns exempel från verksamheten. Bilderna kommer från Biblioteken i Malmös lokaler och verksamhet. Exempelen ur verksamheten är hämtade från en nulägesinventering, de årliga uppföljningarna av avdelningens fyraåriga verksamhetsplan, årsanalys samt från "Utvecklingsplan lokaler Biblioteken i Malmö 2026–2035" (bilaga till kulturförvaltningens lokalbehovsplan). Lägesrapporten behandlar endast Biblioteken i Malmös, folkbibliotekens, position, inte skolbiblioteken. Biblioteksplanen i sin helhet finns tillgänglig här: [Biblioteksplan 2022–2027 – Folkbibliotek och skolbibliotek i Malmö](#) och bottenplattan i biblioteksplanen likväl som i andra styrdokument för Biblioteken i Malmö är alltid bibliotekslagen, en ramlag som bland annat definierar de olika biblioteksverksamheternas syfte och ändamål samt prioriterade målgrupper. Den finns att ta del av här: [Bibliotekslag \(2013:801\) | Sveriges riksdag](#)

Utvecklingsområde 1: Likvärdighet och jämlikhet

Mål 1:1 Öka jämlikheten: Biblioteken ska under 2022-2027 arbeta med att öka jämlikheten i Malmö för att motverka det demokratiska utanförskapet

Mål 1:2 Stärka det demokratiska samtalet: Biblioteken ska under 2022-2027 arbeta med att stärka det demokratiska samtalet och därmed medverka till fri åsiktsbildning

Mål 1:3 Läsförmåga och språkutveckling: Biblioteken ska under 2022-2027 arbeta med läsförmåga och språkutveckling

Målbilder

2027 vill vi att folk- och skolbiblioteken:

- Har bidragit med att stärka de demokratiska värdena i samhället.
- Har stärkt fri åsiktsbildning och det demokratiska samtalet genom livslångt lärande och bildning.

- Har bidragit till att minska det digitala utanförskapet i Malmö.
- Har inspirerat Malmöborna till läsning samt ökat tillgången till litteratur och stärkt dess ställning i samhället
- Har bidragit till att Malmöbor haft möjlighet att utveckla språk utifrån sina egna villkor och behov

2027 vill vi att folkbiblioteken

- Har en jämlik och likvärdig service över hela Malmö
- Har ett gemensamt och likvärdigt mediebestånd

Arbetsmetoder i rummet

Biblioteken arbetar aktivt med det rumsliga för att synliggöra skeenden i omvärlden. Genom att skylta med och tipsa om litteratur och andra källor bidrar biblioteken till kunskaps spridning och intresse för samhällsfrågor. Det kan handla om teman som rör demokratiska aspekter i både samtiden och det förflutna, såsom när det är ett pågående val i USA, Förintelsens minnesdag, krig och konflikter, tematik kring vetenskapliga upptäckter och mycket annat. Genom bredd och djup, vilket även är ledstjärna i mediepolitiken, säkerställer biblioteken att Malmöborna kan botanisera i samlingarna på egen hand eller tillsammans med medarbetare.

Motverka det digitala utanförskapet

Runt om på Biblioteken i Malmö och med särskilt utrymme på Lärcentrum på Stadsbiblioteket finns datorer för allmänheten och möjlighet att skriva ut material. Det finns datorer med specialprogram för den som behöver det så

att även den som inte har en egen dator eller skrivare kan använda tekniken. Tillsammans med bland annat Seniornet anordnas kunskapshöjande insatser inom den digitala världen. Värt att notera är att tillgången till skrivare är ett särskilt intressant område för många människor. Det kan röra allt från att skriva ut kontoutdrag för ansökan om försörjningsstöd till att skriva ut biljetter, fraktsedlar och mycket annat. Då tillgången till publika skrivare är begränsade i samhället har biblioteket kommit att bli en betydande plats för många med behov av just utskrifter för kontakt med myndigheter. Därför är det viktigt att biblioteken har ett lätthanterat system. Så är inte fallet idag och arbete för ett bättre system pågår tillsammans mellan förvaltningen och Malmö stads centrala IT (ITD).

Det demokratiska samtalet - stärka demokratin

Att arbeta med det demokratiska samtalet och verka stärkande för demokratin är ett av grunduppdragen i bibliotekslagen och så även i biblioteksplanen. Det största arbetet för uppdraget sker i professionsutövandet. Varje dag, hela tiden i skyltning, i bemötande, i allsidighet, i policys, i själva professionsandan på ett bibliotek. Att bibliotekarien jämte övrig personal vägleder besökare på ett sätt som hjälper hen att finna fler källor, utmana tanken, bredda perspektivet och därmed skapa en atmosfär av kunskapssökande och saktighet via såväl medier som arrangemang och samtal är en grundläggande förutsättning för bibliotekens demokratiska arbete. Till det kommer rummet, tekniken, allsidigheten i medieutbudet som behöver präglas av tillgänglighet för samtliga Malmöbor.

Särskilda aktiviteter för att stärka det demokratiska samtalet har bland annat gjorts tillsammans med Konstmuseet, i Förbjuden Kulturvecka och inom Ung i Sommar för att bara nämna några samarbeten utöver de egna arrangemangen. Biblioteken i Malmö har varit medspelare i Öppna Malmö och genom Malmö Möts tar och får Biblioteken i Malmö en tydligare roll genom att vara såväl platser som innehållsskapare.

Inspirera till läsning och litteraturens ställning

Författarscenen och andra litteratur- och författarprogram bidrar dels direkt till det läs- och litteraturfrämjande arbetet genom inspiration och är samtidigt en kommunikationsmöjlighet och en synlighet i samma arbete. Ett program med i första hand hög litterär kvalitet och en bredd i genrer och röster bidrar till fri åsiktsbildning, stärker det demokratiska samtalet och främjar litteraturens ställning. Förr eller senare kommer du som är stamgäst att kunna utbrista "äntligen" när Nobelpriset i litteratur tillkännages, och berätta om hur du mötte det författarskapet i Ljusets Kalender, Stadsbiblioteket i Malmö. Flera författarframträdanden sänds även digitalt vilket medför att fler personer har tillgång till ofta fullsatta program. Tillsammans med Stockholms stadsbibliotek och plattformen Biblioteket Play samarbetar vi med en spridning av programpunkter, inte sällan just författarbesök och arrangemang inom nationella minoriteters språk.

[Biblioteket PLAY.](#)

Mediepolicy som stödjer biblioteksplanen

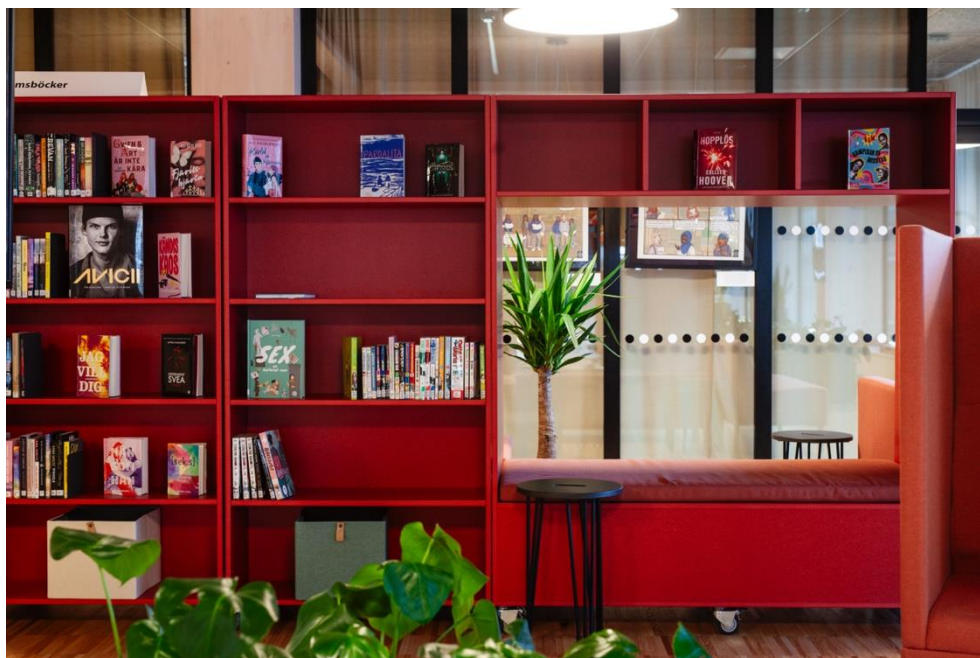
Biblioteken i Malmö antog en mediepolicy under 2024 som säkerställer ett brett och kvalitativt utbud till Malmöborna. En stad – ett mediebestånd säkerställer en god spridning över biblioteken och eftersträvar ett jämlikt, tillgängligt och hållbart bestånd. Genom att erbjuda ett allsidigt, kvalitativt och jämlikt fördelat medieutbud stärker vi Malmöbornas röster och uppmuntrar till nyfikenhet, delaktighet och lärande. När vi erbjuder fri och öppen tillgång till information, kunskap och kultur ges alla Malmöbor möjlighet till fri åsiktsbildning, fritt kunskapsutbyte och livslångt lärande. Malmö är en stad med många språk och det speglas också i BiMs samling.

Tillsammans med läsfrämjande arbete, attraktiv skyltning och olika arrangemang såsom språkcaféer, läxhjälp, sagostunder och internationella författarbesök bidrar biblioteksverksamheten till att utveckla Malmöbornas möjligheter att språkutvecklas på sina egna villkor. Mediepolicyen i sin helhet finns här: [Biblioteken i Malmö mediepolicy](#)

Ökad tillgång till bibliotek

De senaste åren har det öppnats nya bibliotek och erbjudits mer och modernare biblioteksytta till Malmöborna, på både redan etablerade platser och i nya stadsområden. År 2023 öppnade det nya Rosengårdsbiblioteket med mer plats och anpassade funktioner, såsom grupprum, fler sittplatser, en stor barnavdelning och sorteringsmaskin för medierna. Samma år öppnade Motetten som en filial till Lindängenbiblioteket, delvis som en kompromiss efter att mötesplatsen ReTuren stängts och det faktum att Lindängenbiblioteket i den nuvarande formen är för litet för besökarna.

Hösten 2024 invigdes Hylliebiblioteket. Det är en nyetablering i en ny och en av de snabbast växande stadsdelarna i Malmö. Biblioteket i Hyllie är ett av tre ben i Kulturhyllan, jämte verksamheter från Stadsarkivet samt Kulturarrangemang och mötesplatser.

Genom nyetableringen av Hylliebiblioteket/Kulturhyllan har en överväldigande majoritet av Malmöborna som mest 1500 meter fågelvägen till sitt närmaste bibliotek. Att ha ett bibliotek i närheten av bostaden stärker biblioteksanvändandet. Att ha långt till ett bibliotek minskar intresset.

Jämlik tillgång till litteraturen

Under åren 2022–2025 har arbetet med implementeringen av gemensam mediehantering (GMH) och logistiksystemet IMMS, som startades upp 2020–2021, fortsatt. Målet att säkerställa en likvärdig tillgång till medier i hela staden. IMMS står för Intelligent Material Management System och är en satsning för att förbättra tillgången till medier och anpassa bibliotekens utbud efter låntagarnas behov. Systemet använder algoritmer som följer regelverk beslutade av personal för att fördela medier mellan biblioteken. Den stegvisa inkluderingen av medier som fördelas över staden, samt utvecklingen av ett nytt gemensamt samlingssystem för barn- och ungdomsmedier, är viktiga steg för att göra bibliotekens resurser mer tillgängliga. En av effekterna av gemensam mediehantering och att smälta samman hela mediebeståndet är att det blir en ökad, likvärdig tillgång till medierna. Tidigare har det varit en stor skillnad mellan hur mycket medel olika bibliotek avsatt till medier vilket resulterat i ett ojämnt utbud på de olika biblioteken.

Meröppet

Ett sätt att göra biblioteken mer tillgängliga är genom funktionen meröppet. Funktionen innebär att biblioteken, med en teknisk lösning, tillgängliggörs utanför de ordinarie öppettiderna och utan personal närvarande. Meröppet ökar tillgången till bibliotekens lokaler för Malmöborna och ökar möjligheten att använda biblioteket under en större del av dygnet och veckan. För att få tillgång till meröppetfunktionen tecknar låntagaren ett avtal med biblioteket. I dagsläget kan endast myndiga personer teckna sådana avtal och därmed är inte meröppet något som direkt kan nyttjas av minderåriga. Dock kan meröppet möjliggöra att personalresurser koncentreras till tider då många barn och unga använder biblioteken.

I nuläget erbjuder tre bibliotek meröppet till Malmöborna:

Limhamnsbiblioteket, Masten 2 (Västra hamnen) och Husiebiblioteket.

Oxiebiblioteket är under uppstart med meröppet och ambitionen är att erbjuda meröppet på fler av biblioteken. De nya biblioteken i Rosengård och Hyllie förbereder för att kunna erbjuda meröppet under de kommande åren. Tekniken installeras på de bibliotek där det är lokalmässigt möjligt, i takt med att lokalerna renoveras. För Limhamnsbiblioteket, Oxiebiblioteket och Husiebiblioteket har det skett och sker inom ordinarie investeringar och på Rosengårdsbiblioteket och Hylliebiblioteket ingår finansieringen i underlaget för nyinvesteringen men gjordes inte helt klar i samband med bibliotekens öppningar. Såväl Rosengårdsbiblioteket som Hylliebiblioteket

kommer att behöva särskilda investeringar de kommande åren för att aktivera meröppettekniken.

Uppsökande arbete

Biblioteken i Malmö genomför årligen många aktiviteter med syfte att väcka läslust och nyfikenhet på litteratur inom olika ämnesområden. En viktig del i detta är det uppsökande arbetet för att möta Malmöbor som av tillgänglighetsskäl har svårt att ta sig till ett bibliotek, eller personer som ännu inte upptäckt vad biblioteken har att erbjuda. Här är samarbeten värdefulla för att nå olika målgrupper och det omfattar allt från förskolor, BVC, familjecentraler, fritidsgårdar, äldreboenden, dagliga verksamheter, lokala festivaler och andra arrangemang, liksom att ibland synas i parker eller på andra platser utomhus i lokalområdena.

Uppsökande arbete är ett område som kommer att minska i omfattning de kommande åren då bibliotekens krafter koncentreras till de fysiska biblioteksytorna. Det uppsökande arbetet kommer framförallt att riktas till de målgrupper som alls inte kan nyttja bibliotekslokalerna. Ett exempel på sådan verksamhet är Boken kommer och att biblioteksbussen besöker förskolor för barn med mycket särskilda behov.

Utvecklingsområde 2: Behov och rättigheter

Mål 2:1 Antidiskriminering och antirasism: Biblioteken ska under 2022-2027 arbeta med antidiskriminering och antirasism.

Mål 2:2 Delaktighet och inkludering: Biblioteken ska under 2022-2027 utveckla sitt arbete med delaktighet och inkludering med särskilt fokus på de prioriterade grupperna i bibliotekslagen (barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska)

Mål 2:3 Nationella minoriteters rättigheter: Biblioteken ska under 2022-2027 stärka de nationella minoriteternas rättigheter och möjligheter att påverka och förändra sina livsvillkor utifrån behov.

Mål 2:4 Spegla Malmös demografiska struktur: Biblioteken ska under 2022-2027 arbeta för att kompetens och erfarenhet i verksamheterna bättre speglar Malmös demografiska struktur

Målbilder

2027 vill vi att folk- och skolbiblioteken:

- Har bidragit till att Malmöborna inte upplever diskriminering och rasism.
- Har stärkt sin roll som en inkluderande och trygg mötesplats för Malmöborna.
- Har utvecklat biblioteken utifrån de prioriterade gruppernas behov.
- Har inkluderat barn och unga i verksamheternas förändringsarbete.
- Har bidragit till att stärka de nationella minoriteternas rättigheter.
- Har förändrat representationen i verksamheterna till att mer spegla den demografiska mångfalden i Malmö.

2027 vill vi att folkbiblioteken

- Har utvecklat vardagsinnovation i verksamheterna med användarcentrerade

Diskriminering

Genom exempelvis olika kompetenshöjande insatser, genom bemötandeforum där kollegialt lärande står i fokus och med hjälp av tydliga rutiner arbetar BiM för att biblioteken ska vara en plats fri från

diskriminering. Det här är ett arbete som aldrig tar slut och personal vittnar om en normalisering av grövre språkbruk och exempelvis homofobi och rasism mellan besökare och gentemot personal. Samtidigt vittnar besökare också om hur biblioteket upplevs som en fristad, en plats där man kan vara sig själv. Under 2025 har Malmö stad/Biblioteken i Malmö beviljats statsbidrag för att stärka bibliotekens verksamheter som trygga och meningsfulla mötesplatser för stadens unga, queera befolkning.

Tydlighet kring utbud och regler

Under perioden har biblioteken ökat kunskapen om vad unga efterfrågar för att biblioteken ska vara en relevant plats. Trygghetsskapande kommunikation, både i sociala medier och i det fysiska rummet, framträder som en viktig förutsättning för att unga ska använda biblioteken. Det ska vara enkelt att förstå vad biblioteken erbjuder och vilka regler som gäller. Det har också genomförts ett omfattande förberedande arbete kring lokaler och innehåll, anpassade efter Malmöbornas önskemål och behov, inför öppnandet av det nya Rosengårdsbiblioteket våren 2023. På sitt nya bibliotek ville Malmöborna studera, låna böcker, läsa tidningen, möta andra människor och bara ta en paus i vardagen. Många efterfrågade lugna platser där de kunde läsa.

Relationsskapande arbetssätt

Bibliotekspersonalen arbetar relationsskapande i det vardagliga mötet med Malmöborna. Genom att mötas utifrån Malmöbornas behov är biblioteken för många människor trygga och inkluderande platser. Detta är en viktig grundsten och förutsättning för mycket av det läsrämjande arbetet.

En annan form av relationsskapande arbete är användarcentrerade metoder som biblioteken har tillämpat i sitt utvecklingsarbete, bland annat i renovering av rum för särskilda målgrupper och utveckling av olika funktioner. Resultaten av detta kan man till exempel se på Stadsbiblioteket, där både ungdomsbalkongen (Jardin) och språkrummet gjorts om och utvecklats för att möta respektive målgrupps behov.

För att varje bibliotek ska utvecklas utifrån de behov och förutsättningar som finns i området tar biblioteken, i en medskapande process och utifrån kunskap om de boende i området, pågår ett arbete med att ta fram särskilda profiler för biblioteken. Profiler tydliggör till exempel särskilt prioriterade målgrupper eller utvecklingsområden. Profiler finns i nuläget på Rosengårdsbiblioteket, Bellevuegårdsbiblioteket, Masten 2, Garaget samt Kirsebergsbiblioteket.

Processen för att hitta rätt profil inkluderar bland annat fokussamtal med olika målgrupper och framtagande av nya koncept, som sedan testas och utvärderas i dialog med besökarna. Metoden var initialt resurskrävande och arbetet behöver finna ett enklare arbetssätt. Effekterna vi ser av de användarcentrerade arbetssätten är hur relationen till olika målgrupper stärkts när de varit med och utformat aktiviteterna. Nya samarbeten har tagit form som skapar möjlighet till viktiga insatser för boende i lokalområdena, till exempel informationsinsatser för arbetssökande.

Målgruppsöppet och trygga rum

Flera bibliotek undersökte under 2024 möjligheterna till att tillgodose behovet hos särskilda målgrupper, genom att erbjuda tillgång till biblioteken utanför ordinarie öppettider. De särskilda målgrupper som inkluderades var förskolor, barn i mellanstadieåldern samt barn och unga med NPF och deras familjer. Arbetet bidrog till att fler förskolor vågade ta sig till biblioteken med barnen, att fler mellanstadiebarn besökte biblioteken på fritiden och att barn och unga med behov av lugnare biblioteksbesök fick den möjligheten.

Under 2025 pågår projektet “Bibliotekssocionom BiM” med medel från Region Skåne. Insatsen innebär en genomlysning av bibliotekens behov av att kunna förmedla sociala resurser och hantera otrygga situationer i biblioteksrummet. Detta kan handla om att veta vart personal ska hänvisa besökare inom staden samt att ha regelbundna möten med lokala sociala tjänster för att säkerställa att biblioteket är en trygg plats för alla, såväl för besökare som personal.

2022–2025 har forskningsprojektet ILIT undersökt hur folkbibliotek i Nederländerna, Sverige och Österrike tar sig an utmaningar i en tid av stora samhällsliga förändringar när åtstramningar av olika slag hotar folkbibliotekens roll som mötesplatser. Ett av målen har varit att stärka bibliotekens kapacitet som platser för gemenskap och omtanke. För BiM har detta inneburit att två forskare i biblioteks- och informationsvetenskap från Lunds universitet, Lisa Engström och Johanna Rivano Eckerdal, skuggat och följt personal för att få en djupare kunskap om bibliotekariens sociala roll.

Dialoger med barn och unga

Biblioteken i Malmö har de senaste åren alltmer etablerat arbetssätt och hittat former för att engagera barn och unga i att tycka till och påverka i olika frågor. Detta sker bland annat under bibliotekens fritidsaktiviteter såsom biblioteksklubbar, bokfikor och biblioteksråd. Detta säkerställer att verksamheten svarar mot målgruppens behov och bidrar till att biblioteken

gör rätt prioriteringar i utvecklingsarbetet. Genom att återkoppla till barns och ungdomars önskemål och synpunkter, visar verksamheterna att deras röster tas på allvar. Arbetet syftar till att barn och unga ska höras och lyssnas till, vilket är viktigt för att bygga förtroende och långsiktigt engagemang. Delaktighet och medskapande är viktiga komponenter både i att förbättra lokaler och bygga nya bibliotek, men också för att kunna utveckla mediesamlingen och olika aktiviteter.

Ett särskilt gott tillfälle att arbeta i nära dialog med unga sker inom ramen för Ung i sommar. Under år 2022 utökades bibliotekens mottagande av Ung i Sommar-praktikanter till det dubbla jämfört med året innan, vilket resulterade i att 128 ungdomar fick möjlighet till arbetslivserfarenhet och påverka biblioteksverksamheten. Samtidigt användes under året tjänstedesign som metod för att djupintervjua 26 ungdomar i åldrarna 13–18 år. Syftet med intervjuerna var att undersöka hur biblioteken blir mer relevanta för unga på fritiden.

2023 tog BiM emot 120 Ung i Sommar-praktikanter och ytterligare 25 praktikanter inom projektet KOLL, en utbildning i antirasism och antidiskriminering på KRUT i samarbete med Mana. Samtidigt fortsatte biblioteken sitt arbete med att stärka delaktigheten bland unga.

Ett exempel där ungdomar var delaktiga var vid färdigställandet av ungdomsbalkongen (Jardin) på Stadsbiblioteket, där målgruppen medverkade i gestaltningen för att skapa ett lugnt och tryggt rum med fokus på läsfrämjande som passade dem. Vid skapandet av det nya biblioteket i Hyllie deltog barn från Hyllievångsskolan i workshops för att berätta om sina önskemål och behov. Vidare utvecklades ett nytt gemensamt mediesamlingssystem för alla biblioteken, där barn och unga deltog.

Under 2024 tog utvecklingen av delaktighetsväggar på biblioteken fart. Delaktighetsväggarna innebär att barn kan kommunicera sina behov och önskingar direkt till personalen, som i sin tur svarar alldeles bredvid barnens handskrivna lappar. Dialogen sker på väggar i biblioteksrummen. Detta år hade BiM 100 Ung i Sommar-praktikanter samt ytterligare 25 praktikanter som var knutna till den särskilda satsningen KOLL. Sommaren 2025 ska biblioteken ta emot 85 Ung i Sommar-praktikanter. Minskningen beror på minskad personalstyrka och minskad extern finansiering. Utöver arbetet med Ung i Sommar inom förvaltningen samarbetar BiM också med grundskoleförvaltningen inom projektet Läsa äger, Samarbetet redogörs för noggrannare under utvecklingsområde 3.

Romska läsambassader, ett nationellt resursbibliotek och ett romskt bibliotek

Romerna är den största nationella minoriteten i Malmö och under planperioden har flera större verksamhetsflyttningar gjorts. Oxiebiblioteket blev romsk läsambassad år 2021, följt av Lindängen- och Bellevuegårdsbiblioteket. I mars samma år initierades arbetet med ett romskt bibliotek i Malmö, genom ett dialogmöte med olika organisationer och representanter. Det genomfördes även en samtalsserie i samarbete med Öppna Malmö och Nordic Exhibitions på Stadsbiblioteket, med koppling till Auschwitz-utställningen på Malmömässan. Samtalen syftade till fördjupad förståelse för Förintelsens påverkan på utsatta minoritetsgrupper.

År 2023 hände två separata saker som båda berör biblioteksverksamheten för Sveriges och Malmös romer. Biblioteken i Malmö fick ett nationellt uppdraget av Kungliga biblioteket (KB) att vara resursbibliotek för romani chib. Med det uppdraget följde också ett ekonomiskt bidrag till konsultativ verksamhet åt Sveriges alla bibliotek. Den verksamheten flyter på enligt plan och överenskommelse med KB.

Samma år 2023 beslutade Malmö stad att man ville ha ett Romskt bibliotek på Stadsbiblioteket. Det invigdes med arrangemang och utställningar och har sedan starten sökt efter en långsiktigt hållbar form.

Utöver dessa två verksamheter pågår ett ständigt utvecklingsarbete av biblioteksverksamhet för Malmös romska invånare. Det sker på olika sätt på olika bibliotek, beroende på vilka initiativ och önskemål som kommer från besökarna.

Parallellt med detta följer Biblioteken i Malmö den genomlysning som just nu görs i staden av romsk inkludering. Man avvaktar resultatet av den inför att föreslå ytterligare verksamhetsutveckling.

Under 2024 fortsatte arbetet med att stärka minoriteters rättigheter och främja språkrevitalisering – aktiviteter med syfte att lyfta språket och hålla det levande. Insatserna inkluderade en utökad mediesamling för minoritetsspråk och produktion av animerade sagor på romani.

Arbetet med att inkludera nationella minoriteter utvecklas vidare genom nya samarbeten och fortsätter under 2025, med fokus även på judar och Sverigefinnar. Biblioteken kan vara viktiga kulturella nav som stärker identitet, gemenskap och språkanvändning bland nationella minoriteter. Satsningen på språkrevitalisering, genom aktiviteter som Shared reading

och Ordklubben, kan bidra till att bevara hotade språk. Det breda arbetet med nationella minoriteter medverkar till att biblioteken etableras som inkluderande mötesplatser med mångfacetterade program. Genom att engagera lokala föreningar och kulturskapare bygger biblioteken nätverk som är viktiga för att arrangera relevanta program och nå ut till målgrupperna.

Utvecklingsområde 3: Malmö växer och samverkan

Mål 3:1 Bidra till hållbar stadsutveckling: Biblioteken ska under 2022-2027 bidra till hållbar stadsutveckling genom att planera för och etablera nya mötesplatser i staden utifrån att Malmö växer till en halvmiljonstad samt genom upprustning/omlokalisering av befintliga bibliotek

Mål 3:2 Stärka samverkan med lokal- och civilsamhälle: Biblioteken ska under 2022-2027 utveckla och stärka sitt arbete med samarbete och samverkan med lokal- och civilsamhälle, föreningsliv och det fria kulturlivet i Malmö.

Mål 3:3 Utveckla samarbete mellan folk- och skolbibliotek. Biblioteken ska under 2022-2027 utveckla samarbetet mellan folkbibliotek och skolbibliotek.

Mål 3:4 Fördjupa samverkan med förvaltningar: Biblioteken ska under 2022-2027 utveckla och fördjupa samverkan med förvaltningar i Malmö.

Målbilder

2027 vill vi att folk- och skolbiblioteken:

- Tillsammans har utvecklat samarbetsformer.
- Tillsammans har genomfört kompetensutveckling med utgångspunkt i målgruppernas behov.
- Har utvecklat samarbeten med andra förvaltningar i staden kring gemensamma utmaningar och målgrupper.

2027 vill vi att folkbiblioteken

- Är delaktiga i planeringsarbetet kring hur staden utvecklas framåt.

- Är en tydlig och självklar del av den kulturella och sociala infrastrukturen i Malmö
- Har utvecklat bemannade tjänster i verksamheten i samstämmighet med etablering av nya bibliotek och utifrån hur staden växer samt Malmöbornas behov.
- Har mötesplatser som svarar på de behov som finns i det område som biblioteket är en del av.
- Har fler mötesplatser utifrån hur staden förändras och växer.
- Har stärkt och utvecklat samarbetet lokalt och med civilsamhället.

Ökad samverkan med andra förvaltningar

Ett område i biblioteksplanen är utveckling av samverkan med andra förvaltningar i staden, där det finns gemensamma utmaningar och målgrupper. Under 2022–2024 finns flera exempel på hur biblioteken har krokat arm, och man kan framför allt se förflyttning i långsiktiga samarbeten.

Sedan alla Malmös bibliotek samlades i en gemensam biblioteksorganisation finns ett starkt samarbete mellan medarbetarna i de olika stadsområden, liksom en långsiktighet och kontinuitet i institutionen för kunskapsdelning och utvecklande av nya arbetssätt. Bland de tydligaste framstegen biblioteken gjort de senaste åren märks barnrättsarbetet. Genom stadens satsning på den kulturella allemansrätten för barn och unga har biblioteken fått en tydlig riktning som dessutom verkat stärkande biblioteken emellan.

Tillsammans med funktionsstödsförvaltningen har biblioteken erbjudit arbetstillfällen för personer i daglig verksamhet, bland annat i arbetet med sorteringsmaskinen på Stadsbiblioteket och vattning av växter på Hylliebiblioteket. Ett storskaligare samarbete som syftar till att justera logistikverksamheten och förbättra lokalerna för sorteringen genom omlokalisering från Stadsbiblioteket möjliggör för nya, trygga arbetstillfällen och praktiker för Malmöbor inom daglig verksamhet.

Med Malmö stads miljöprogram som utgångspunkt har biblioteken stärkt samverkan med miljöförvaltningen, som ser biblioteken som viktiga platser för samskapande och dialog med Malmöborna kring den klimat- och miljöomställning som staden har tagit sig an och som definieras i miljöprogrammet.

Med fokus på barns fritid samarbetar biblioteken med fritidsförvaltningen och framför allt med deras fritidsgårdar i att göra en meningsfull fritid för barnen i Malmö. Under 2025 kommer ett gemensamt arbete inom ramen för uppsökande verksamhet att initieras via stadens särskilda satsning på unga i risk.

Biblioteken och grundskoleförvaltningen har ett väl inarbetat samarbete i det gemensamma läsfrämjande uppdraget. Eftersom uppdragen ser olika ut samarbetar förvaltningarna där det finns ett tydligt syfte och där man kan hjälpas åt. Inför sommaren 2025 samarbetar BiM med grundskoleförvaltningen samt arbetsmarknads- och socialförvaltningen i genomförandet av ett pilotprojekt av den nationella läsfrämjandesatsningen Läsa äger. Insatsen innebär att Ung i Sommar-praktikanter läser högt för barn på fritidshem för att skapa intresse för läsning och motverka att barn tappar i sin läsförmåga under sommarlovet. Ett femtiotal av Sveriges kommuner använder sig av Läsa äger och förhoppningen är att insatsen faller väl ut också i Malmö, och att fler barn och unga kan erbjudas att delta under kommande år.

I utvecklingsarbetet med kulturell allemansrätt har biblioteken samarbetat med grundskoleförvaltningen kring Barnens Bästa Bibliotek, där alla Malmös förskoleklasser bjuds in till visningar av skolans närmaste folkbibliotek. Vid besöket får klassen en högläsningsbok och eleverna en bokgåva. Effekten är att barnen tidigt får lära känna och skapa en relation till biblioteken och dess personal.

Om krisen kommer är Biblioteken i Malmö numera en del av stadens beredskap. Sedan 2024 samarbetar avdelningen med

Kontaktcenter/serviceförvaltningen, stadens informationskanal gentemot Malmöborna. När en oönskad händelse sker aktiveras informationspunkter på biblioteken. Informationspunkter innebär att medborgare kan komma till biblioteken för att få information i en invand och under omständigheterna trygg miljö, även under oönskade händelser. Kommunvägledare från Kontaktcenter ansvarar för att bemanna informationspunkterna. I skrivande stund genomför även Kontaktcenter uppsökande verksamhet på Stadsbiblioteket för att bidra med kommunvägledning på plats i en miljö där flera besökare gärna kommer med "malmöstad-frågor".

Kulturdriven stadsutveckling, lokal utveckling och lokalutveckling

Biblioteken har en egen utvecklingsplan för etablering eller ombyggnationer av lokaler, som årligen revideras och utgör en bilaga till kulturförvaltningens övergripande lokalbehovsplan. Utvecklingsplanen har en långsiktighet och korrelerar med hur Malmö som stad växer och utvecklas enligt bland annat översiktsplanen och demografirapporter. Som tidigare nämnts har biblioteken expanderat med det nya Rosengårdsbiblioteket och Hylliebiblioteket.

Utifrån hur Malmö som stad förändras och växer med prognosen att bli en halvmiljonstad behöver biblioteken på lång sikt etablera ny verksamhet även i Nyhamnen, Jägersro och Bunkeflo. Vid nyetablering eller omlokalisering av bibliotek är det värdefullt om dessa är fullfinansierade för att inte inverka menligt på redan etablerad biblioteksverksamhet.

Tidsplan för nyetablering/omlokalisering av bibliotek:

- 2028 Lindängen inklusive sorteringsanläggning/medielogsitkcentral
- 2029 Bellevuegården
- 2030 Kirseberg
- 2035 Nyhamnen

Husiebiblioteket, Bunkeflostrands bibliotek och Tygelsjöbiblioteket är lokaliserade i skolbyggnader vilket talar för att en omlokalisering är att föredra för att på så vis frikoppla folkbiblioteket från skolmiljön och därmed öka bibliotekstillgången för såväl barn som vuxna Malmöbor. För utförligare beskrivning av lokalbehov hänvisas till förvaltningens lokalbehovsplan inklusive bilaga rörande Biblioteken i Malmö.

Parallellt med utveckling av de fysiska biblioteken som attraktiva mötesplatser på rätt adress och i rätt dimension för att kunna vara en god aktör i den sociala och kulturella infrastrukturen i staden sker ett arbete med att stärka samarbetena inom staden för att vara en bättre verksamhet för Malmöbon. Genom ett Malmöstadövergripande fokus på lokal utveckling stärks nätverket inom staden och med civilsamhällesorganisationer vilket kan ha en särskilt positiv effekt på öppna mötesplatser som exempelvis biblioteken. Biblioteken i Malmö har under de senaste åren sett ett ökat hjälpbehov och att personer som söker sig till biblioteken i brist på annan plats eller annan omsorg har ökat.

Biblioteken i Malmö har ett långt och gott samarbete med civilsamhällesorganisationer. Bara ett litet axplock är läxhjälp och språkcaféer med Röda korset, uppsökande verksamhet av Stadsmissionen, sagostunder och andra arrangemang inom barnverksamheten med aktörer från det fria kulturlivet. Och så författarbesöken naturligtvis. Det finns också flerparsamarbeten som exempelvis IOP Jämlik hälsa. Listan kan göras lång. Särskilt relevanta samarbetspartner för biblioteket över tid är studieförbunden då verksamheterna till viss del har gemensamma uppdrag i form av folkbildande insatser som stärker demokratin och individens egenmakt och tillgång till kultur.

Ekonomiskt läge

I Malmö satsar vi på bibliotek. Det syns bland annat i att kulturförvaltningen ingår i välfärdsnämnderna och därmed inte drabbas av lika stora effektiviseringar när det är magrare år. Inom förvaltningen har även satsningar på biblioteken gjorts genom att omdisponera medel till Rosengårdsbiblioteket och Hylliebiblioteket. Biblioteken i Malmö och kulturförvaltningen som helhet har i stora drag finansierat investeringarna och expansionen som gjorts inom förvaltningens befintliga ram. Samtidigt har det medfört att redan existerande verksamhet inte haft möjlighet att tillgodogöra sig uppräknade medel via exempelvis demografimedel. Därför sker omprioriteringar i verksamheten och kommer att fortsätta ske under hela planperioden. En synlig effekt i dag är bland annat kapitalkostnader som kräver förändringar i verksamheten för att rymmas. Parallellt med det har statliga uppdrag till viss del finansierat löpande lokal- och personalkostnader, vilka finns kvar när de statliga uppdragen krymper. En stor del av Biblioteken i Malmös utvecklingsarbete och särskilda satsningar görs genom externa medel från framförallt Kulturrådet och Region Skåne.

Bedömningen är att kvarvarande planperiod och något år därefter kommer att präglas av ekonomisk återhållsamhet och till viss del minskad verksamhet eftersom bland annat personalkostnaderna behöver minska. Det finns en ambitiös vilja i biblioteksplanen att öppna nya bibliotek de kommande åren. Det behöver ske med nya medel om det inte ska inverka menligt på befintlig verksamhet.

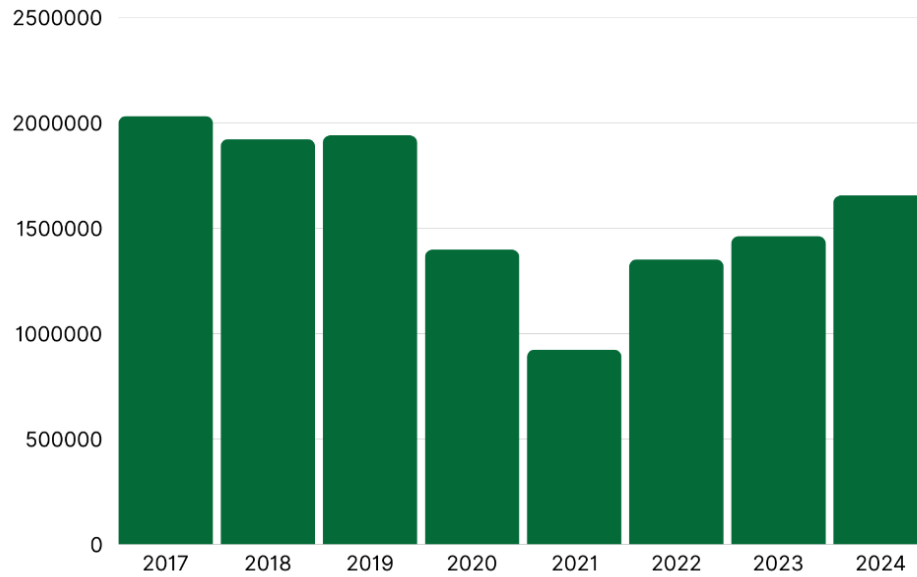
Besöks- och utlåningsstatistik: Inte tillbaka efter pandemiåren

Under pandemin, 2020–2021, begränsades tillgången till biblioteken. Under den här perioden kommunicerades att biblioteken inte var en mötesplats, för att inte bidra till smittspridningen i samhället. Öppettiderna och antalet besökare som fick vara i lokalen samtidigt begränsades. Detta resulterade i att besöken och utlånen minskade.

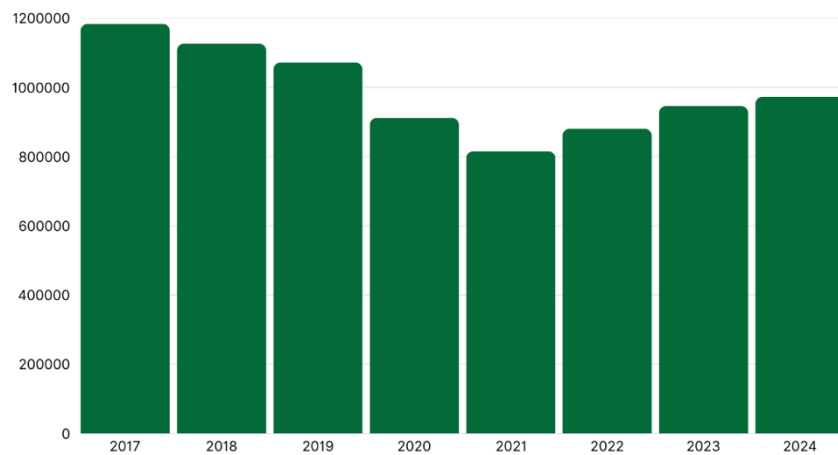
De totala lånen och besöken ökar igen, men det går långsamt och siffrorna är inte desamma som innan pandemin vilket är en tendens som går att känna igen i övriga Sverige. Att antalet invånare i Malmö samtidigt ökat innebär att det hade varit önskvärt att siffrorna inte bara hade återhämtat sig utan också att de ökade åtminstone i paritet med befolkningsutvecklingen. Samtidigt säger inte siffror allt. Förändrade besöksvanor eller större bibliotek möjliggör för effektivare och/eller längre besök eller att man kan hitta en sittplats på första försöket och inte behöver passera besöksräknaren flera gånger. Att läsa tio bilderböcker på plats, eller bära hem dem blir en smaksak i behagliga, ändamålsenliga bibliotekslokaler. Ett ständigt pågående arbete är att nå de grupper som har störst behov av biblioteket – de som av olika skäl inte är vana biblioteksbesökare eller har möjlighet att besöka biblioteken. Här spelar faktorer som funktionsnedsättningar, språkbarriärer och ålder en avgörande roll i hur lätt det är att ta sig till bibliotekens utbud. Att säkerställa att biblioteket är relevant och tillgängligt för hela samhället gör att inte bara de "lättaste" besökarna ska få sitt, utan även de mer svårnådda vilket kräver tid och inte ger samma positiva avtryck i besöksstatistiken, men kan vara än viktigare för individen och för Malmö som helhet.

Det rådande ekonomiska läget har inneburit nedskärningar i mediebudgeten, vilket har fått konsekvenser för den gemensamma medieförsörjningen. Medieinköpsstoppet under hösten 2024 och en permanent sänkning av mediebudgeten leder till längre väntetider i reservationsköer och påverkar utlåningsstatistiken negativt.

Antal totala besök alla bibliotek 2017–2024

Antal totala utlån alla bibliotek 2017-2024

Avslutningsvis

Biblioteken i Malmö arbetar aktivt med att förverkliga målen i den nuvarande biblioteksplanen, som sträcker sig från 2022–2027. Till stor del genom måluppfyllelse i verksamhetsplanen. Biblioteksplanen som styrdokument formulerar riktning och i nästa steg prioriteringar för Biblioteken i Malmö. Planen har en koppling till yngre och äldre malmöbors behov och förväntan på Biblioteken i Malmö genom bland annat det dialogbaserade förarbetet. Utifrån planen har Biblioteken i Malmö kunnat prioritera och utveckla verksamheten på ett sätt som möter de behov och utmaningar som staden och dess invånare står inför. Till exempel har verksamheten arbetat med att öka jämlikheten och stärka det demokratiska samtalet, genom att erbjuda ett brett och inkluderande utbud av medier och aktiviteter. Biblioteken har också arbetat med att stärka samverkan med lokal- och civilsamhälle och det fria kulturlivet i Malmö, vilket har lett till nya och intressanta samarbeten och projekt.

En viktig aspekt för biblioteksplanen är att synliggöra den politiska viljan, verksamhetens uppdrag och de områden där vi kan göra en positiv skillnad för malmöborna. Till exempel har Biblioteken i Malmö arbetat med att utveckla verksamhetens mediepolicy, för att säkerställa att medieutbudet möter de behov och intressen som finns i staden. Biblioteken i Malmö har också ökat tillgängligheten för malmöborna exempelvis genom att erbjuda meröppet och öppna fler bibliotek.

Sammanfattningsvis bedömer verksamhetsledningen att måluppfyllelsen av innevarande plan kan betraktas som god.